СВОБОДА — SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XXXIII. Ч. 128. Джерзи Сити, Н. Дж., четвер, 4. червня 1925. VOL. XXXIII. No. 128. Jersey City, N. J., Thursday, June 4, 1925. THREE CENTS

Суд зороняє юнійну агітацію

ГВЛИНГ, Вест Верджінія, 2. червня. — Федеральний суд розбирав нині тимчасово прозьбу 19 вуглевих компаній з неюнійних округів, які домагалися судової заборони всякої агітації зі сторони майнерських юній. Суд видав тимчасовий приказ після домагання вуглевих підприемств та визначив день 12. червня на повне переслухание.

КАНАДА ПІДНОСИТЬ ПРИТЕНСІЇ ДО ВСІХ КРАЇВ ПО САМИЙ БІГУН.

ОТАВА, 2 червня. — Чарлз Стуарт, канадійський міністер нутрішних справ, заявив нині в канадійськім парляменті, що Канада підносить право до посідання всіх країв, що лежать на північ від канадійських провінцій аж по самий північний бігун. Канадійські претенсії не відносяться однак до Аляски та Ґренляндії, але обнимають всі краї межи ними.

Як каже міністер, канадійський уряд уже визначив спеціяльну правничу комісію, яка й має завдание розслідити докладно справу та найти належиті правні основи для претенсій канадійського правительства.

Канада не підносить теж ніяких претенсій до островів Врангеля, що лежать на північ від Сибіру.

ЯК ЗВИЧАЙНО В ВЕЛИКОМУ КРАЮ.

ВАШИНГТОН, 2. червня. — Федеральний уряд погоди дістав нині в той самий час звідомлення від своєї стації в Ню Иорку, що там термометер дійшов до 88 степенів Фаренгайта, а з міста Рак Спрингс, в стейті Вайомингу, що там впав сніг на вісім цалів та що люди повитягали з куфрів зимові шуби.

ВАЖНЕ РІШЕННЄ В СПРАВІ ВЕЛИКИХ МОНОПОЛЬОВИХ СПІЛОК.

ВАШИНГТОН, 2. червня. — Найвисший Суд Злучених Держав видав незвичайно важне рішенне в справі великих промислових комбінацій (злук).

Ходило в процесі о те, чи змови великих підприємств щодо ціни своїх товарів підпадають під заборону закона проти монопольових товариств. Суд рішив аж у двох справах, що обмінюванне вістками про кошти та ціни не можна вважати монополевою змовою.

Замітно, що судя Тефт та два другі його товариші не згодилися з рішенням більшости. Тефт, як був колись президентом Злучених Держав, боровся завзято проти промислових монополів (трастів).

НОВІ СЛУЧАЇ ВІСПИ В НЮ ЙОРКУ.

НЮ ЙОРК, 2. червня. — Міський уряд здоровля дістав нині від лікарів звідомлення про три нові випадки віспи в місті. В той спосіб досі донесено в місті про 55 случаїв сеї недуги.

Уряд здоровля приходить на сій основі до переконання, що недуга шириться дуже слабо та що про гошесть тут не може бути й мови.

СТЕЙТОВИЙ КОМИШИНЕР ЗАСУДЖЕНИЙ ЗА НАРУШЕННЄ ПРОГИБІЦІЇ.

СТ. ЛУИС, 2. червня. — Федеральний судя засудив за нарушенне прогибіційного закона на 18 місяців вязниці Гебера Нейшенса, що був стейтовим комишенером праці. Кромі вязничної кари засуджений має ще заплатити 3,333 доляри до федеральної каси. На суді доказано йому, що він за хабарі захороняв бутлеґерів перед поліційним переслідуванням.

СУДДЯ ПРИЗНАЄ, ЩО ПРИСЯЖНІ СУДДІ НЕ КАРАЮТЬ ВУТЛЕҐЕРІВ.

ФІЛЯДЕЛФІЯ, ПА. 2. червня. — Федеральний судя Мекдевит виголосив до великої лави присяжних суддів, що має вирішити ряд справ нарушення прогибіційних законів, довжезну промову, в котрій закликав їх до засудження всіх виновників проти сих законів без огляду, до яких поглядів признається присяжний суддя. Мекдевит казав, що прогибіція не вдається головно через те, що присяжні судді є проти прогибіції та пускають безкарно всіх, поставлених за нарушенне сього закона перед суд.

МЕКСИКАНСЬКИЙ УРЯД ЗАРЯДЖУЄ КАМПАНІЮ ЗА ЗДОРОВЛЄМ.

МЕКСИКО, 2. червня. — Мексиканський уряд зарядив спеціяльну кампанію проти великої смертельности дітий. В кампанії помагати йому має національна мексиканська академія лікарська.

ЩОБИ НЕ СОРОМИТИ ДІТИЙ.

ОСИНИНГ, Ню Йорк, 2. червня. — В місцевій стейтовій вязниці відсиджує довшу вязничну кару Гарі Фрайлит, засуджений за вбийство своєї жени. Має він троє дітий, якими тепер опікується одна сирітська інституція в Ню Йорку. На основі правил вязниці діти мають право бачити свого батька раз у рік. Щоби діти не довідалися, що їх батько сидить у вязниці, вязничний заряд урядив бачення з дітьми в той спосіб, що діти прийшли до вязничного заряду не через вязничну браму, але через приватний вхід заряду, і бачили свого батька, немовби він був занятий в канцелярії. Всі його діти мають понизче шість літ.

ПОЛУЧЕННЄ ДВОХ МІСТ.

ГОБОКЕН, Ню Джерзі, 2. червня. — Від вчорашного дня місто Вест Гобокен і Юнїон Гил перестали існувати. Вони злучилися в одно місто, [illegible]

УДАРТЕ В ВІЧЕВИЙ ДЗВІН, ДОПОМОЖІТЬ ГОЛОДНОМУ СЕЛУ.

Від місяців не бачить наш селянин хліба. Сам не має чим поживитися і не має зерна на весняний посів. Тепла зима і мишва знищила озимину. Лютий ворог донищує його податками і данинами та жде на його загибіль.

Громадяне. Не даймо загибати живому народови. Киньмося всі як оден до ратунку нації. Нехай прокинеться в ту страшну хвилю і найбільш заспалий кут, хай вдарить в вічевий дзвін і кличе нарід на пораду, на негайну допомогу нашому Голодуючому Рідному Селу.

Поратувати село — це наш святий обовязок, бо ратуючи село, ратуємо українську націю. Від того обовязку не може і не сміє відтягнутися буквально ні одна особа українського роду.

В першій мірі повинні взятися до цеї праці наші товариства і парохії по місцях, а дальше всі свідомі громадяне. Повинні скликувати віча і наради і представити народови голодове лихоліття в старім краю.

Коли бракує Вам бесідника пишіть до Обєднання на адресу:

OBYEDNANNYE, 847 N. FRANKLIN ST., PHILADELPHIA, PA.

СТРАШНИЙ ВИПАДОК З НЕВІДОМОЇ ПРИЧИНИ.

НАЙЕК, Ню Йорк, 2. червня. — Місцевий горожанин, 22-літний Ричард Фредерик найшов коло своєї хати кусок дроту, а відтак вечером пробував його випростувати молотком. Ледво вдарив його один раз, коли дріт експльодував йому в руках. Коли дим проступився, Фредерик побачив, що він не має пальців правої руки. Його зараз відставлено до шпиталю. Поліція розвела слідство, що то за дротик був такий, але він вибух на дрібні кусочки так, що ледво чи її вдасться розвязати се питанне.

ЗАВОРУШЕННЯ В ЯПАНСЬКИХ ТКАЛЬНЯХ У КИТАЮ.

ШАНГГАЙ, 1. червня. — Коло японських ткалень прийшло до поважних заворушень межи страйкарами а поліцією. Поліція й війско вжили оружа й вбили досі 16 людий та ранили 26. На приказ уряду вислано туди легку артилерію.

ВІДКРИТТЯ ЛІКАРІВ В ТОРОНТО.

Торонтонські (Канада) лікарі Бравн і Гендерсон, професори тамошнього університету, відкрили новий ґаз, при помочи котрого хірургічні операції є майже зовсім безпечні. Новий ґаз назвали вони „пропілен".

МОРД ПІД ВАСИЛЬКІВЦЯМИ.

Перед кількома днями зайшов під селом Васильківцями, копичинецького пов., страшний грабунковий морд. Його доконано на особі жида Лейби Ліблінґа, який вертав з недалекої Чабарівки. Ліблінґ удався був до Чабарівки на купно корови, маючи при собі 25 долярів і 50 золотих. Не купивши корови, пішов до дому. Сто кроків перед Васильківцями застрілили його незнані опришки і забрали готівку. Слідство не дало ще жадного висліду.

ЗАВЗЯТИЙ ВОРОГ АЛЬКОГОЛЮ.

Завзятий ворог алькоголю — це Форд, відомий американський фабрикант автомобілів. Він має в Копенгазі велику фабрику, в якій виробляє деякі складові частини для автомобілів висиланих до Европи. На цій фабриці він заборонив своїм робітникам пити навіть пиво. А що в Данії обід без пива подобає на чернечий піст, тому робітники пішли правуватися з Фордом до суду, який рішить, чи їх хлібодавець має право ставити такі домагання, тим більше, що не хоче рахуватися з питомими умовами [illegible]

ПРОТИ ЦЕЛІБАТУ.

У Львові появилися в обороні давних прав нашого духовенства і проти примусового целібату дві брошури. Одна під заг. „Заходи коло введення целібату в нашім духовенстві", — а друга о. Теодора Савойки: „Туча йде". — В першій брошурі містяться такі відділи: запоручення священичих подруж (ухвала соборів і декрети папів); „невидима рука" і передвістники целібату з польської і української сторони; проголошення частинного целібату в р. 1918 і спротив українського громадянства; постанова загального целібату р. 1920 і введення його в станиславівській дієцезії; загадковий приїзд о. Дженокія і наслідки його гостини. В тексті поміщені два документи: протест Ставропіґії з р. 1918 і заява львівського і перемиського духовенства до св. Отця з року 1922 з причини примусового целібату в Станиславові. Як бачимо, книжка дає пластичну історію роботи „невидимої руки", від давних часів аж по нині. — Брошура о. Савойки подає арґументи з душпастирського життя.

НАСЛІДКИ КОНКОРДАТУ?

„Діло" пише:

В неділю, дня 26. квітня ц. р. о 12 год. в пол. відбулося у Станиславові в протестантськім костелі пресвитеріянське богослуження в українській мові.

Відправив його В. Кузів, пресвитеріянин, що перед кількома тижнями прибув з Америки. Всім присутним надзвичайно подобалося, що ціле богослуження і проповідь відбулися в українській чисто народній мові, так, що вірні розходились з костела у патріотичному настрою. Співано пісні й псальми в перекладах Куліша.

Ціла станиславівська громада обурена на свого владику, що ломанням законів церкви і цілою своєю відштовхуючою поведінкою ображає національні й релігійні почуття вірних, понижує авторитет папи і владик а також достоїнство священиків і жінок, і всім цим заганяє вірних до апостазії. Дійшло до того, що на Великдень, підчас архієрейської церковної Служби церква світила пусткою, а за те на пресвитеріянських богослуженнях великі маси народу.

МІНІСТЕР ҐРАБСЬКИЙ Й „УКРАЇНСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ".

Польський міністер просвіти Станислав Ґрабський виїхав до Львова. В повороті до Варшави Ґрабський задержиться в Кракові, де конферувати-ме з проф. [illegible] у справі „Укра[illegible]

ЕП. ХОМИШИН ЯК СТРАЙКАР І СТРАЙКОЛОМ.

В 1889/90 р. застрайкували питомці I. II. і III. років львівської духовної семинарії. Вони виступили зі семинарії в часі великого посту з відносно незначної причини: усунення з семинарії 2-ох питомців. Першим хто намовляв своїх товаришів до такого різкого кроку солідарности, був теперішній станиславівський епископ Хомишин. Але й першим, хто зломив солідарність страйкуючих, був теж питомець Хомишин. Тодішній митрополит Сембратович прийняв назад усіх „сецесіоністів", бо мав серце і здоровий розум — прийняв і Хомишина. Цікаво, як глядить нині еп. Хомишин на свою власну тодішню поведінку і на становище митрополита Сембратовича у цій справі: адже при иншому відношенню митрополита еп. Хомишин не тільки не був би епископом, але взагалі не став би священиком!

ЧУДОТВОРНА ДІВЧИНА З ТАЛЬПИ.

З Черновець попали вістки до закордонних часописів про незвичайні події звязані з особою 13-літньої дівчинки Цуґун, зі села Тальпи, що лежить в 11 км. від Міґалені, на бувшім кордоні Австрії та Румунії. Скрізь, де ця дівчинка находиться — люде запримічують надприродні явища; паде камінний дощ, предмети повисають у воздусі і т. и. Дівчинку віддали до монастиря, але й там повторюються чуда. Залізна ваза, що стояла далеко в куті кімнати, трісла на дрібні куснi, в присутности тамошнього священика та дівчини. Коли рішено повезти дівчинку до монастиря св. Івана, на сам звук слів „св. Івана" великий камінь кинений невидною рукою розбив ікону св. Івана в кімнаті, в присутности кількох осіб. У кімнаті, де спить дівчинка, щось кидає камінням та иншими предметами. Всі, що бачили ці явища, не сумніваються у їх надприродній силі.

„СТУКАЙТЕ, А ОТВОРИТЬСЯ ВАМ".

„Стукайте а отвориться вам". Отсі слова може з твердим переконанням повторяти Марія Пітрас з Ляк ді Бонет (Канада). Щоби дістати з вязниці свого мужа, засудженого на шість місяців за знехтованне закона тверезости, вона прийшла до Вінніпеґу і закватирувалася з 5 дітьми при брамі вязниці, поки не заінтересувалися її долею добрі люде, які внесли подання до Оттави о звільненне вязня. Дня 14. травня прийшло для него прощення з От[illegible]

Італія позичає в Морґана 50 міліонів долярів.

РИМ, 2. червня. — Італійський міністер фінансів заявив нині публично, що фірма американських банкирів Морґана згодилася позичити Італії 50 міліонів долярів.

Як видно з голосів преси, стоячої близько італійського уряду, кредит має на ціли піддержати фінансове положенне Італії, яке почалося хитати від часу, як Америка заявила, що вона зажадає звороту военних довгів від усіх своїх довжників. Признакою непевного фінансового положення краю було хитанне в курсі італійської ліри. Направити його буде першою цілью нової італійської позички.

НОРВЕЗЬКИЙ УРЯД ВИШЛЕ ЛІТАКИ НА ПОМІЧ АМУНДСЕНОВИ.

ОСЛО, Норвеґія, 2. червня. — Норвезький уряд рішив вислати два літаки на пошукуванне Амундсена й Елсворта, що вибралися літаками до північного бігуна.

Виправа Амундсена вибралася з острова Шпіцберґен дня 21. мая, і від того часу не було від неї чутки, хоча провідник виправи сподівався дати про себе вістку по двох днях.

ЗАВОРУШЕННЯ В КИТАЮ РОСТУТЬ.

ШАНГАЙ, Китай, 2. червня. — Страйк китайських робітників у японських ткальняних фабриках прибирає що раз більші розміри. Надто страйк починає перемінюватися на рух проти всіх чужинців у Китаю. Були навіть случаї, що стріляно на чужинців; межи раненими є один Американець. Живу участь у заворушеннях беруть китайські студенти. Уряд виправив проти заворушень моряків з машиновими крісами.

АНҐЛІЯ ЗБИРАЄТЬСЯ ВСТАНОВИТИ КОМІСІЮ ДЛЯ ПРОКОРМУ.

ЛОНДОН, 2. червня. — Анґлійський премієр Болдвин заявив на вічу консерватистів в Велбек Ебі, що анґлійський уряд збирається встановити в короткім часі комісію для прокорму, яка має дивитися за цінами й доставою поживи.

В той спосіб уряд задумує протиділати соціялістичній агітації. Уряд прийшов до переконання, що анґлійські промисли мусять станути на найвисшому щеблю справности, коли вони мають пережити теперішну крізу.

ІТАЛІЯ СВЯТКУЄ ПАМЯТЬ СВОГО ВИЗВОЛИТЕЛЯ.

РИМ, 2. червня. — Ціла Італія святкувала нині память свого визволителя Джусепі Ґарібальді. На памятник героя в Римі зложено вінці й міські прапори. На врочистости в Капрері, де Ґарібальді помер у 1882. році, прибули тисячі учасників. Жовніри, що колись брали участь у боротьбі за італійську волю під Ґарібальді, були убрані в ґарібальдівські червоні сорочки, які відбивалися від чорних сорочок фашистів.

ГРЕЦЬКО-ЮГОСЛАВЯНСЬКІ ПЕРЕГОВОРИ РОЗБИЛИСЯ.

АТЕНИ, ГРЕЦІЯ, 2. червня. — Грецький уряд потверджує, що переговори межи Грецією а Югославією за відновленне союза розбилися.

Югославія признала була грецьку републику в квітни 1924. року і при тій нагоді заключила була з Грецією договір про союз. Два місяці тому назад Югославія повідомила Грецію, що вона невдоволена з договору й домагається нового. Пізніи переговори, які тепер покінчилися невдачею.

ЕСТОНІЯ ЗАПЕРЕЧУЄ БОЛЬШЕВИЦЬКІ ВЛЯГИ.

СТОКГОЛЬМ, Швеція, 2. червня. — Естонський уряд виразно заперечив чутки, буцімто Естонія відпустила в найми свої два острови Даґе й Есель анґлійському урядови на основу для военної фльоти.

Такі чутки пускали большевики, щоби зачепитися з Естонією та знищити її національну републику.

ФРАНЦІЇ ДАЛІ НЕ ВЕДЕТЬСЯ В АФРИЦІ.

МАРСЕЙ, Франція, 2. червня. — Французькі війска, що воюють проти африканських тубильців, повставших проти французького панования, не можуть похвалитися ніякими поводженнями.

Щоби виправдати перед народом своє неповодженне, французький уряд арештував тут соціялістичну агітаторку Жанету Кортежіяні, котра на спілку зі своїм любовником мала шпиґувати французьку армію в користь Арабів.

Французький уряд зажадав на конференції для обмеження торговлі оружем, що відбувається в Женеві, щоби держави припинили висилку оружа протифранцузьким повстанцям в Африці.

КОНҐРЕС СЕСТЕР МИЛОСЕРДЯ.

ГЕЛСИНҐФОРС, Фінляндія, 2. червня. — Дня 20. липня починається тут межинародний конґрес сестер милосердя („норсок"). На конґрес заповіли свою участь представниці орґанізацій з 32 країн. Злучені Держави вишлють делеґацію з 200 жінок, Канада з 50, а Анґлія з 24.

ФАШИСТИ БОЯТЬСЯ ДЕМОНСТРАЦІЙ ПРОТИВНИКІВ.

РИМ, 2. червня. — Фашистський провідник Фаріначі вдався до фашистського уряду з домаганием не допустити до демонстрацій в день 10. червня, на котрий припадає річниця смерти соціялістичного посла Матеоті, вбитого фашистами в підступний спосіб.

МОСКАЛІ ГОЛОДУЮТЬ В ЦАРГОРОДІ.

КОНСТАНТИНОПОЛЬ, Туреччина, 2. червня. — Артур Трейн, представник [illegible]

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays, at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 8, 1879.
Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES:		ПЕРЕДПЛАТА:	
Three cents a copy.		Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates:		В Джерзи Сити і Заграницею:	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$ 2.75

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.

За оголошення редакція не відповідає.

З Канади належить висилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

Телефон „Свободи": 498 Montgomery. Тел. У. Н. Союза: 1838 Montgomery.

Адреса: "SVOBODA", 83 GRAND STREET, JERSEY CITY, N. J.

З ПЯТНОМ РАБА

В перших днях мая сього року відбувався у Харкові IX. „всеукраїнський зїзд советів". Головними речниками на сьому зїзді виступали зовсім природно прибувші з „самої Москви" комісарі з центрального московського уряду. Лишень як припічка коло чобота, як собака коло воза, забігав самий пан Чубар, предсідатель Совнаркома „української соціялістичної советської републики". Большевицькі газети дали промовам Каменєва чотири шпальти, дебаті над сими промовами дві други шпальти, а „товариша Чубаря" сховали в куточку, що його щебетання ледво й чути. Читач такої московської газети так і відложить газету з переконанням і враженням, що „зїзд українських советів" се чисто московська справа.

Але цікаво знати, що прецінь говорив сей хоробрий парень-харцизяка Чубар на отворенню зїзду про діяльність „свого" українського правительства?

Говорив він, як звичайно пан цісар у своїй тронній промові, і про сільське господарство, і про торговлю й кооперацію, і про народну освіту й про охорону здоровля, і про советський промисел, і про червону армію. Читав се, що йому написали, і прочитати казали. Але починав з найважнішого: з національного питання. Не треба думати, що се брехня. Не треба думати, що в Росії під большевиками вже нема національного питання, як се пишеться в агентських газетах від самого большевицького перевороту. Так, справді національне питання в Росії й на Україні не існує, і „українське правительство" кождого року хвалиться на зїзді, що вони його вже остаточно розвязало. Розвязав його й сього року Чубар.

Варта приглянутися сій новій, щорічній розвязці національного питання на Україні. Як каже Чубар, розвязати національне питання приказам „українському урядови" 8. зїзд советів. Приказали пани розвязати, а пан товариш Чубар, як послушний парубок, директиву виконав, питанне розвязав. Розвязав його в той спосіб, що завів на Україні повну рівноправність національних меншостий. „Українське правительство" сотворило осібні національні сільські совети, осібні національні судові палати, осібні національні школи й бібліотеки, а кромі сього почало останніми часами ще й організувати осібні національні території, на котрих такі національні меншости моглиб зберігати свої національно-побутові особенности.

Річ ясна, що тут Чубар говорив про права таких націй, як Москалів, Жидів, Молдаван, і других. Тут він виразно признає, що сі народи тішуться на українській території і своїми осібними советами, і осібними судами, і осібними школами, а тепер вже й осібними територіями, осібними національними републиками. Говорять у дома й школі й в суді своєю мовою на Україні всі народи кромі одної національної більшости, кромі одних Українців. Одного Українця на Україні переслідують за його національність яко Петлюрівця, контрреволюціонера, чи буржуя, котрий дбає за національні вартости. Одного Українця на Україні переслідують, як він говорить у школі або суді своєю рідною мовою. Всі народи можуть говорити своєю мовою, але Чубар мусить на зїзді „українських советів" говорити урядовою, московською мовою. Всі народи на Україні мають якусь там свободу, лишень одні Українці не мають навіть права організуватися в своєму, українську комуністичну партію.

Так виглядає національна рівноправність народів на Україні під Москвою. Всі народи менчости свобідні, але більшість народа стогне під національним ярмом Москви.

Тому промова Чубара набирає ще одного значіння. Се дуже замітно, що Чубар перебігав як пес через овес через ріжні політичні й економічні справи, але задержувався на самому вступі й то найдовше над справою рівноправности народів на Україні. Московські гнобителі України вже мали на стільки хитрости, що висунули свого українського льокая, щоби він величався своїм советським ярмом. Колиб з величанням большевицької рівноправности на Україні виступив якийсь московський комісар, то се не малоби такого значіння, як те, що з величанням московської політики топтання прав українського народа виступає Українець. Московські політики добре розчовпали, що читачі їх газет не будуть там богато розбирати, що за птиця сей Чубар. Їм, зачадженим московським кадилом, вистарчає, що се хахол. Що їх там обходить, що се запроданець свого народа в чужу неволю. Їм досить, що найшовся хахол, який вихвалив Москву за заведенне національної свободи на Україні. Що їх обходить, що на Україні не мають національної рівноправности Українці? Якби знали, то вони ще не так величалиб московський большевицький уряд. Але тоді українським агентам булоби троха трудно дурити українських людий національною рівноправностю на Україні. Через те Чубар говорить про національні права всіх народів на Україні, кромі українського.

ЩО ПИШЕ СТАРО-КРАЄВА ПРЕСА

ЧИ ВДУРІЛИ?

Під таким наголовком виходячий у Львові тижневик Українське Слово пише в своїм 9. ч. з 3. мая сього року:

„В ч. 2 „Львівських-архієпархіяльних Відомостях" з дня 15 цвітня с. р. оголошений старий документ під заголовком: „Закон о попереджаючій цензурі книг". Сей „закон" з часів інквізиційних тортурів і з часів, коли палено живцем чарівниці засуджені на смерть духовними судами. Заки ми дотичне число „Л-а Відомостей" дістали в наші руки, ми гадали, що згадану грамоту редакція подала в фейлетоні, щоби читачам пригадати які то колись бували в нас трагікомічні звичаї, та закони. Побачивши на власні очи „Відомости", ми з жалем ствердили, що не публікація археольогічного документу, але живий закон, котрого обовязані придержуватися не лиш наші священики, але й світські члени гр.-католицької церкви.

В § 5. згаданого „закона" читаємо:

„Не вільно священикам без дозволу ординаріяту видавати книжок навіть світського змісту; не вільно їм видавати і редагувати часописів, або дописувати до них". За провину проти сего параграфу § 7. накладає на священиків суспензу. Параграф 8. накладає на священика суспензу також тоді, коли він без дозволу ординаріяту помістить в якій газеті безіменну статтю, хоч би в ній не було нічого спільного з вірою; також тоді, коли священик диктує, або інспірує яку статтю. Се значить, що коли який священик попросить нас, щоби ми написали і оголосили статтю з просьбою до нашої суспільности, щоби вона прислала жертви на голодних, або на погорілців з Хоросткова, то він буде суспендований!

Ми коримося приказови нашої церковної влади і не хотячи о. Сташинського наражувати на суспензію, дальших його статей про целібат не будемо друкувати поти, поки на се він не дістане дозволу ординаріяту.

З тої самої причини ми з сего числа викинули відозву одного священика з просьбою о жертви на відбудову зруйнованої церкви. На тій відозві не було апробати ординаріяту, отже ми не хотіли причинитися до суспензії побожного священика.

Наш ординаріят не обмежається на цензурованю манускриптів священичих. В § 6. закона з часів паления чарівниць, стоїть: „В часописях, які містять статі проти католицької віри і християнської обичайности, не вільно світським католикам дописувати, хиба із справедливої якоїсь причини, про яку має судити Ординаріят".

Проголошеням „закона" ординаріят заборонив не лиш священикам, але взагалі всім греко-католикам дописувати до всіх українських часописий, бо всі ті часописи протицелібатовими статями і своїми заміткам під адресою Риму за конкордат — прогрішилися проти католицької „віри".

З українського життя в Америці.

ЕЛМАЙРА, Н. Й.

Старання для виплати Народного Дому й представлення.

Хоча рідко доносять вісти зі сеї громади, та не треба думати, що тут українське народне життє завмерло. Місцева українська громада, хоча невелика, але діяльна. Доказом сього хочби се, що вона вже давно постаралася виставити свій народний дім, в якому ведеться українська національна школа, а в ній діти вчуться українського письма й української пісні. Час від часу відбуваються у нас балі, пікніки, представлення.

Таке представлення відбулося на „декорейшен дей." Давали представлення „Сатана в Бочці". Грали самі місцеві сили, самі аматори. Вивязалися всі добре, хоча не один грав на сцені перший раз у життю. На похвалу заслуговують пані Марія Гулька, Олекса Витязь, Петро Гречаник та Іван Мошпан. Своєю гарною грою сього хоча невеликого, але гарного представлення вони заохотили наш народ до дальшої праці коло культурного піднесення нашої еміграції.

Через такі представлення наші люди заохочуються до читання наших письменників, до підпомоги старому краєви. Видно се з того, що наша громада, хоча тепер обтяжена датками на удержанне народного дому, не відмовляє жертв на всякі старокраєві цілі. В зарядженню народним домом найбільше працюють гр. Іван Мошпан і Демко Чучман.

Варто згадати про діяльність наших місцевих товариств й братства. Великі заслуги коло організації сього свята поклав український хор з Ансонії, котрий своєю присутностю звеличує всі національні свята в околиці. Само свято було полученним ювилею Товариства й ювилею Українського Народного Союза з святом в честь Тараса Шевченка. В честь свята уряджено гарний концерт. Від Українського Народного Союза промовляв на святі Іван Каштанюк, головний рекордовий секретар, зясовуючи в своїй промові потребу й значіння нашої організації та закликуючи зібраних до приєднування нових членів до Українського Народного Союза.

Г. Левуш.

САВПОРТ, КОНЕТИКАТ.

В суботу, дня 30. мая, відбулося тут урочисте врученне прапора Товариства імени Тараса Шевченка, відділу Українського Народного Союза ч. 74. На свято явилася не лишень вся українська савпортська [illegible]

ПОДЯКИ

Складаю як найщирійшу подяку гол. урядови У. Н. Союза і всім делегатам 16-тої конвенції У. Н. Союза за уділенне мені запомоги з фонду убогих в сумі 35.00 долярів і також урядови дотичного відділу.

Тепер відзиваюсь до Вас, Браття і Сестри, котрі ще не стоїте в У. Н. Союзі, щоб Ви всі як найскорше повписувались і стали членами У. Н. Союза, бо се батько, котрий не забуде за Вас і Ваших дітий в життю і по смерти.

Желаю новому вибраному гол. урядови У. Н. Союза добрих успіхів в його праці, та щоби Організація зросла до другої головної конвенції на 100,000 членів.

Катерина Балагурак,
членкиня товариства Тараса Шевченка, від. 42 У. Н. С., Пасейк, Н. Дж.

До Квального Уряду Укр. Нар. Союза в Джерзи Сіті, Н. Дж.

Отсим складаю сердечну подяку Головному урядови У. Н. помоги в сумі 100 дол. з фонду убогих, котрі стали мені у великій помочі підчас моєї тяжкої недуги.

Заразом дякую членам Бр. св. Івана Хрестителя, від. 270 У. Н. Союза і місцевим урядникам за допомогу, котру я побираю до сього часу.

А тепер кличу до тих, що не є членами сього товариства: Вступайте, поки час, щоб не було запізно! Біда не спить! Не знаємо, що завтра буде, що може статись!

Желаю У. Н. Союзови і урядникам сили і витривалости у їх праці щоб наша організація до року подвоїлась.

Андрій Рубинович,
член Бр. св. Івана Хрестителя, від. 270 У. Н. Союза в Джерзи Сіті, Н. Дж.

МІТИНҐИ ВІДДІЛІВ У.Н.СОЮЗА

РОЧЕСТЕР, Н. Й. Тов. Запорожська Січ, від. 367, повідомляє своїх членів, що піврічний мітинг відбудеться в вівторок, 9-го червня 1925 р. точно о 7.30 вечер, в гали церковній під ч. 303 Hudson Ave. Члени мають явитися на той мітинг, бо будуть важні справи до полагодження. Напоминається тих членів, що не мають вкладок вирівнаних, щоби конче явились на мітингу і вирівнали, бо впротивнім разі буде суспендований. — А. Бабій, предс.; М. Антонів, секр.

ПЕТЕРСОН, Н. ДЖ. Тов. ім. Т. Шевченка, від. 64, повідомляє своїх членів, що надзвичайний мітинг відбудеться в суботу дня 6. червня о год 7-мій вечером, під ч. 435 Мейн ул. Проситься всіх членів прибути на сей мітинг, бо суть важні справи до полагодження. — Д. Ридчук, предс.; Г. Ничка, кас.; М. Сас, секр.

В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ І ФОТОГРАФІЙ ЧЛЕНІВ ВІДДІЛІВ ДО КАЛЕНДАРЯ У. Н. СОЮЗА НА РІК 1926.

Календар У. Н. Союза, який розходиться у многих тисячах примірників, є найліпшим середником до оголошувань поміж американськими Українцями. Хто має який бізнес, а залежить йому на тім, аби про нього знало як найбільше людий, повинен дати своє оголошенне до календаря У. Н. Союза. Ціни є вельми приступні, зваживши, що наклад буде виносити 20,000 примірників. Ціла сторона 34 кв. цалів, коштує $30.00; половина $15.00; чверть $10.00; осьма часть $5.00; перша і послідна сторона в части оголошень та середна на окладинці по $35.00. Хто хотівби в своїм оголошенню помістити також і фотографію, чи то свою чи свого бизнесу, мусить прислати з неї готову до друку клішу; коли ні, то понесить кошт виготовлення такої кліші з фотографії то значить, що його оголошенне буде о стільки дорозше коштувати, скільки виносить кошт виготовлення з фотографії друкарської кліші.

Текст оголошень мусить находитися в редакції по день 15. серпня б. р. Гроші за оголошення належить посилати рівночасно. Оголошення на кредит безусловно не будуть друкуватися.

Фотографії братств і товариств. Відділи У. Н. Союза, а також кружки співацькі і театральні, школи, банди, які суть при відділах У. Н. Союза (если який кружок, співацьке товариство і т. п. не есть при відділі У. Н. Союза, таких після ухвали не буде поміщуватись у календари), хотілиб аби їх фотографії були поміщені в календари на 1926 рік, зволять їх прислати на адресу „Свободи" найдальше по день 31. липня б. р. Рівночасно проситься прислати з фотографією чек або моні-ордер виписаний на імя „Свободи", на суму $10.00. Сі гроші ужиється на покритте коштів виготовлення з фотографії друкарської кліші. Місце в календари безплатно.

Всі фотографії мусять бути добре опаковані.

Всі письма належить адресувати:

„SVOBODA"

АДРЕСУЙМО ЛИСТИ УВАЖНО

Почтовий уряд у Вашингтоні урядив на сей тиждень спеціяльну кампанію для пропаганди належитого адресовання листів („бетер мейлинг вік").

Уже самий заголовок кампанії показує, яку ціль має пропаганда.

При нагоді сеї кампанії почтовий уряд звертає увагу на такі факти:

За один минувший рік до „департаменту мертвих листів" в Вашингтоні відослано 21 міліонів листів.

За той рік висилано туди також 803 тисячі пакунків.

За той час висилано туди також коло сто тисяч листів без всякої адреси.

За той час висилано туди тільки листів з грішми, що уряд не міг доручити 55,000 долярів.

На пересилку сих листів та пакунків адресати потратили коло 12,000 долярів.

Моні-ордери, дрефти й чеки на загальну суму трох міліонів долярів не дійшли до правних властителів.

Отсі факти вимовно показують на вагу кращої уваги на адресованне листів. Адресованне се, відомо, не така велика штука для людини, що вміє писати. Вистарчить написати імя й називще особи, чи організації, до котрої пишеться; число дому та вулицю, чи евеню, чи площу; відтак місто, стейт, і край, коли се йде за границю. Треба подавати теж адресу самого адресата, себто висилаючого листа, в лівому кутику на горі. От івсе. А пецінь і сього богато людий не зробить як слід. І відтак має клопіт той, що висилає, і той, що листа сподіється, і американський уряд, котрий річно видає близько одного і три чверти міліона долярів на прослідживанне за адресатами або адресантами невиразно адресованих листів.

Уряд добре зробив, що зарядив спеціяльний тиждень для пропаганди належитого адресовання листів. У сей спосіб він зверне увагу на сю справу, котра хоча маловажна, коштує богато клопоту й людий і уряд.

НАРІД І ЦЕРКВА

I.

Будемо тут говорити про український нарід і про українську церкву. Про те, чим то є церква для нашого народа та чим бути повинна.

Український нарід як далеко сягає його історія був народом релігійним. Блага душа нашого народа відчувала потребу релігії. Нарід був віруючим по своїй природі. Не так як Москалі, для яких віра виявлялася в штучній, мертвій та лицемірній формі, або Французи, для яких віра — гарна етикета. Український нарід вірив щиро та цінив і шанував свою церкву. По тій причині церква відгравала у нашім народнім життю більшу ролю чим в других народів.

Церква має у нас навіть світлу традицію. Згадатиб тільки за Хмельниччину. Київський митрополит був головною опорою гетьмана Хмельницького в агітації за визволенням українського народа згід Польщі, а українське священство його найвірнійшими агентами, які вповали в народ кинені ним революційні кличі та взивали до всенародного повстання.

Берім справу з культурного боку. Ніхто інший, а Маркіян Шашкевич, знова український священник, був першим піонером відродження української літератури в Галичині, а його „Русалка Днїстрова" першою в Галичині українською, народною книжкою, написаною народною мовою. Подібних примірів можна знайти більше.

Історія нашої церкви нас учить, що церква була вірна нашій нації як довго вона була самостійною, як довго не переважали в ній чужі, ба навіть ворожі нашій нації впливи, як довго ми мали духовенство, що числилося з традицією нашої церкви, походило з нашого народа і жило на службі для добра того народа.

Московське та польське поневолення спаралїжувало нашу церкву, яка як от на Великій Україні, стала середником обрусіння українського народа, стала місцем, яке місто життя гриносило смерть для народа. На західно-українських землях доводилося знова українському народови зводити важкий бій з Польщею та католицьким польським священством в обороні української уніяцької церкви.

Минула світова війна і залишила свій слід і на долі української церкви. На Великій Україні відроджується автокефальна, українська, православна церква, яка має відновити давну українську православну церкву. З боку українського треба сьому радіти, що місто російської, обрусітельної, православної церкви буде мати наш нарід знова свою українську православну церкву.

В Галичині і других українських землях, що опинилися під Польщею, має Польща до роботи з українською православною і греко-католицькою церквою. Як Москва зробила до світової війни українську православну церкву слугою царизму та оруддем винародовлення українського народа, так знова теперішна Польща намагається зробити обі українські церкви в Польщі сліпим оруддем польського імперіялізму та польської денаціоналізаційної політики. З православною церквою вже так якби вдоралася, а тепер закладає сіти на українську греко-католицьку церкву.

Як нам ставитися до сего? Чи і як нам боронити українську церкву? Чи лишити оборону церкви священству і владикам чи спільними силами боротися з ворогом? Кого в тім случаю слухати і за ким йти?

Отсе питання, які насуваються та ожидають відповіди. А відповідь мусить бути така, що виходилаби на користь нашому народови і нашій церкві. Така, яка нас скріпилаби та стіснила звязок між народом а церквою і духовенством, яка відповідалаби духови часу і нашому національному ідеалови.

При тім треба мати на увазі це, що ми ведемо боротьбу на життя і смерть та що всі наші національні сили повинні бути звернені в першу чергу на оборону української нації як такої. З того пункту, з національного боку одинюко розумного, треба гляді ти і розвязувати церковні справи. В противному разі будемо блукати манівцями і не зійдемося. А наслідки такої плутанини для нації очевидні. Вважаємо, що обговорення тих квестій на часі, бо не можемо перейти над ними мовчки в пресі, коли вони виринають на всіх публичних зборах.

Поділ бурей на цілому світі.

Метеорольогічний уряд англійського воздушного міністерства видав книжку С. Е. Брукса про „Поділ бурей на землі". Подає цікаві статистичні дані про спостереження бурей. Спостереження роблено більше як на 3000 стаціях. Взагалі на землі річно буває яких 16 мільонів бурей, або около 44.000 кождого дня. На одну мінуту лютує кругло 1.800 бурей. Кождої години лискає 360.000 лисків, або 100 на одну секунду. В деяких тропічних стаціях у дощевих періодах великі бурі бувають усе майже в цю саму пору дня. Далекий грохіт грому буває так часто, що дослідники й не записують цього, ба навіть не зважають на них. Острів Джава то найбільнійша в бурі околиця на всьому світі. І Брукс звертає увагу, що при воздушних подорожах до Австралії летуни повинні на це дуже зважати. Дуже рідко або й ніколи не чується грому в арктичних і антарктичних околицях. За час дво-трилітньої подорожі в арктичні околиці були що найбільше дві бурі.

Жарти

Не було зими.

— Добродію, ви обіцювали віддати мені довг в зимі.
— Так, я обіцював. А хібаж цього року була зима?!

Не одно, а чотири.

— Боже ти мій, таж я тобі казала, що яйце не має довше варитись як чотири минути!
— Так, прошу пані, але то було четверо яєць.

Було запізно.

Судя: Чомуж ви не віддали пулярессу, який ви знайшли?
Обжалований: Бо було пізно.
Судя: Ну, то на другий день, зараз рано можна було віддати.
Обжалований: Тоді вже було цілком запізно. Не було грошей.

На похороні.

— Він помер досить молодий...
— Що ви говорите, він дав себе відмолодити новою методою відмолоджування.
(Ле Пті Парізіен).

Коли його правда. — Найкраще буде, як підеш до неї і попросиш вибачення. **Він:** Алеж я мав рацію! — Коли так, то я ще взявби цукорків і цвітів зі собою.

В старокраєвому суді.

Судя: Обвинувачений, хто був ваш батько? **Обвинувачений:** Я не маю батька. **Судя:** Хто ваша мати? **Об.:** Я не маю матери. **Судя:** Що як що, але маму то ви вже мусіли мати. **Обвинувачений** (двигає здвоєвано раменами). **Судовий писар (встає):** Прошу, пане судя: Коли так, то він буде хіба т. зв. селф-мейд-мен!

— Пані, у ваших ніг зложу все моє майно! а виносить воно...
— Обережно, бо мій чоловік податковий поборець.

Мода.

— Отже твій шлюб у неділю.
— Так! А знаєш, найбільше я рада з цього, що мій чоловік відїде зараз в понеділок.

Співчуваюча жінка.— Ну, якже твому чоловікови?
— Бідний кашляє безупину, шкодить йому тютюневий дим.
— Так хай не курить.
— Та він і не курить, то я курю.

— Кумо, що ви такі сумні?
— Як мені не бути сумною, коли мого чоловіка засудили на три місяці вязниці.
— Е, так то дрібниця! три місяці злетить наче батогом тріснув.
— То й бо воно мене гризе.

В суді. Слідчий суддя: — Чому не відзиваєтеся, коли вас викликається по назвищу? Волоцюга: Я дуже перепрашаю ласки пана судді, але, бігме забув, яке я вчера подав назвище.

Пані замовляє фякра і при цьому питається, чому кінь так вивалив язик.
— Бо має за коротку голо... [illegible]

Інтернаціонал.

(Міжнародні взаємини).

Вже старинні мудреці завважили, що чоловік є істотою громадянською (політичною), до гурту належить і лише в гурті може виявити свої спосібности. Чоловік на самоті дичіє і дичавіє; і навпаки приставуючи з иншими людьми набирає освіти, огляди, досвіду і знання та стає чоловіком цівілізованим.

Таксамо й народи через зносини з иншими народами стають культурнійші, а відокремлені дичіють.

Свого часу (перед пару тисячами літ) хінський уряд бажаючи захистити свій нарід перед чужими впливами обвів хінську землю великанським муром. Се було одною з причин, що хінська культура станула на місці, перестала дальше розвиватися і — занепала. Сьогодня ще називаємо хінським муром усякє відокремлення і заскорузлість.

Висші культури повставали як раз там, де при догідних господарських умовах стикалися зі собою ріжні народи з ріжним ступенем розвитку, з ріжною вдачею, віруваннями і поглядами на світ. Найвисша старинна культура грецька переняла богато складників зі Сходу. Через те стратила деще на оригінальности, але зискала на розмаху і витворила високо-орігінальне, незрівнане мистецтво. Ще більше доступною чужим впливам показалася римська культура, що черпала повними жменями з ріжних чужих культур, але збогатила також всесвітську культуру, орігінальними здобутками з области державної адміністрації, війскости і передусім права. — Вже в старині виникло поняття і тип космополіта, людини не звязаної ніякими пересудами, члена не одної нації, але всесвітської громади.

Другим чинником, що підняв людство на висший щебель розвитку було християнство. Воно перше впровадило в життя принціп любови ближнього, братерства і рівности усіх людей перед Богом. Сьогодня ще християнські народи (менше як третина всього населення землі) ведуть перед у всесвітській культурі.

В середних віках взаємини між народами були досить мізерні і через кастовість, фанатизм, заскорузлість европейська культура виказує деякий занепад у порівнанню зі старинними. Живійший рух принесли зі собою хрестоносні походи, що були до певної міри міжнародним ділом та довели до пізнання сходу.

Ще більше інтернаціональне значіння мали епохальні відкриття (Америки) і винаходи (друкарської штуки та стрільного пороху) на межі середних і нових віків. Вони спричинили деяке зрівнання станів, повстаннє сильного міщанства, як носителя нової культури та поширення освіти. Дальше вирівнання суспільних ріжниць приносить зі собою велика французька революція, що голосить могутні інтернаціональні кличі свободи, рівности і братерства народів. І знов же, як усе і всюди, ті високо-культурні кличі ширяться і злійснюються не мирним способом, але насильством, зелізом і кровю наполеонівських війн.

Ще більшої боротьби і жертв вимагає загальна демократизація, що повторюється у всіх культурних державах протягом минулого 19 століття. Народні і суспільні рухи стають масовими та повстають ріжні форми людської і міжнародної організації.

Могутний розвиток комунікації сухопутної, водної, повітряної та електричної улекшує незвичайно міжнародні зносини і пособляє розвиткови культури — але з другої сторони стираються національні прикмети не лише в одягу, вигляді міст і сел, але й у вдачі. Навіть повстали штучні міжнародні мови (воляпік, есперанто, ідо), які одначе поки-що в міжнародніх зносинах мають менше значіннє від живучих мов французької та англійської, які домінують на всяких міжнародних зїздах і конгресах.

Першими міжнародними зїздами були церковні собори у середних віках. Тепер зїзди бувають дипльоматичні, де порозумівуються зі собою представники держав або станові: почтові, зелізничі, наукові, робітничі, жіночі, спортові. На жаль і тут існують ще перепони міжнародних зносин, а саме пашпортові трудности, які яко пережитки старини, повинні бути незабаром скасовані.

Справа одної міжнародної мови, спільної всім народам на разі є неактуальна, але вже тепер народи могли би погодитися бодай на один спільний правопис (латинський або стенографічний), на одну з живих мов, якої повинніби вчити у всіх середних школах усіх народів та на спільну валюту (пр. долярову).

Але вже й тепер усякі винаходи одного народу ширяться швидко по цілій земній кулі. З тих винаходів найбільше міжнародними є кінотеатр і радіо.

Такої загальної нівеляції культури нам, яко народови нема чого боятися. Ще лишається богато ділянок людського знання, де національні означ можуть свобідно проявлятися пр. у мистецтві і письменництві, за те в инших галузях культури, пр. в народній ноші, національні окремішности є дуже шкідливі, спиняють розвиток культури й утрудняють нам конкуренцію з иншими народами. На міжнародніх зносинах ми можемо тільки зискати, відокремлені занепадаємо.

Большевизм, що так хвалиться своїм інтернаціоналом, в дійсности обвів своїх громадян хінським муром, не допускає до них чужих впливів, одурманює вузко партійним і кастовим пустомельством та калічить душі безправством.

В союзі з фіктивними републиками Україна виключена фактично від міжнародніх зносин, не йде в парі з поступом культури, та не вносить ніяких загально людських вартостей, хоч сама земля ніби богата, а нарід великий і талановитий.

ЗАТОПЛЕНА ФЛЬОТА.

В 1918 р. затопили Німці в порті Скепефляв одну свою военну ескадру, щоби не видати її Англійцям як цього вимагав роземиний договір. Тепер Англійці видобули вже з води 7 контр-торпедовців, а на дні моря спочиває ще 58 сталевих великанів, в тім: 12 дреднавтів, 8 кружляків і 38 торпедовців.

В. БУДЗИНОВСЬКИЙ

Послідний Ногай.

(Історичне оповідання).

(Свобідно за Купером)

(20)

— А як би баба? За стара для тебе? — Гамер відповів сміючися.

З такої відповіди Криса доміркувався, що всьо пішло добре, що ведуть Христю. По хвили справді надійшов Мурат з Тихолізом, ведучи між собою попід руки білявку.

— Половина роботи вже зроблена, — сказав Криса. — Ви не взяли мене з собою викрадати Христю, то мусите взяти мене до викрадіжи Варки.

Мурат покрутив головою заперечуючо.

— По Варку не підемо? Лишимо її в татарськім полоні?! — Криса спитав здивований.

— Як, як?! — скрикнув старий сотник. — Покинете мене довершивши половину діла?

— Ми ще й половини діла не довершили, — відповів спокійно Тихоліз. — Одну дівчину ми вже вивели з татарського аула, але ще не завели в безпечне місце, в котрім не досягла би її рука Ямана. За нами піде погоня. Також не покинемо вас не висвободивши Варки. Коли Мурат перечив, то тим сказав лиш те, що Варки не будемо викрадати. Її стрібуємо увільнити по доброму, за згодою тих Татар, у котрих вона приміщена. Ті Татари, то рід Мурата. Він їх мурза. Поки що, до аула підем без него. Насамперед мусимо виміркувати, яким ... ті Ногайці тепер духом дишуть, чи [illegible] лишнього царя і чи приязно приймуть його. Мурат ще й того мусить лишитися тут, бо за ними піде погоня. Мурат буде слідкувати за нею. Може стане нам в пригоді будучи за плечима ворога. Ви, сотнику, також не підете з нами. В сих скалах богато розколин і печер, отже є неодин добрий скриток. — Отже не гайтеся! — квапився сотник. — Ідіть і скоро присилайте когось з вісткою, що й Варка вже вільна.

— Ходім, бо з Ногайцями треба побалакати ще заки до них надлетить Яман зі своїми Татарами, [illegible] досвіта будемо там..

До аула Ногайців прийшли, коли в аулі вже зачався рух. При входi до аула здержала їх сторожа.

— У нас діло до вашого отамана, — до вартових промовив Тихоліз. — Ведіть нас до него. Хто у вас тепер отаманом?

— Старий Темірез, — відповів один вартовий і казав товариству йти за собою.

Аул Ногайців складався з самих шатер, бо не був постійний. Аул не мав власного краю, але переходив з місця на місце. Перед повстанням Хмельницького кочував по правім боці Бога, в куті між Запорожем і Брацлавщиною. Війна запхала їх на південь, на кочовища Очаківців. Товариство стануло перед шатром Темірeза. Вартовий пішов сповістити його, що [illegible] мають до него діло. З шатра вийшов старенький Татарин і допитливо глянув на стоячих перед ним.

— Ми здорожені мандрівники і в небезпеці, — промовив Тихоліз. — Маємо також діло до тебе. Я запорожський козак, один мій товариш городовий козак, один Татарин. Дівчина, суджена сего козака. Заки скажемо тобі, яке маємо діло до тебе, хочемо висапатися. Отже просимо тебе приняти нас як гостий вашого аула і на случай якої напасти дати нам на днину охорону.

— Чи ти чув? — Темірез спитав, звернувшися до вартівника, котрий привів їх.

— Чув, — вартівник відповів.

— Отже йди і дай їм порожне шатро. Дівчину заведи до тої, котру Яман привів сюди і дав під нашу опіку.

По сих словах Темірез кивнув головою і вернув до шатра.

Саме в тім часі в аулі Ямана було чисте пекло.

— То ніхто инший, як сей проклятий Тихоліз зробив се! — ревів Яман, коли його звістили, що під хатою, де була бранка лежать порізані вартові, в хаті звязана і закнебльована вдова, та що бранка щезла.

Яман розпустив на всі сторони звідунів, щоби шукали тропи. Знайшли, що тропа йде на аул Ногайців.

— Пішли видурити, або викрасти ту другу! — Яман скричав. — Скликати всіх, що володіють збруєю!

Зібралося не богато, бо многі ще не вернули з военного походу. Про многих Яман знав, що цілком не вернуть, бо погибли. Яман зміркував, що си[illegible] [illegible] проти Ногайців нічого не вдіє, отже рішився мирним способом. Взяв дещо з военної добичі, тільки пять своїх вояків і пішов до Ногайців. До аула прийшов які три години по приході своїх противників. Ногайці окружили його. На вість, що в аулі Яман, новий отаман сусідного аула, вийшов до него також Темірез.

— Ви з военного походу? Щасливий був? — спитав Темірез, котрий ще нічого не знав про те, що майже всі лицарі сусідного аула лягли головами.

— Не дуже щасливий був той похід, — Яман відповів — але ті, що вернули, не вернули без добичі. Частину нашої добичі я приніс сюди, щоби дарунками укріпити недавну приязнь між обома сусідними аулами.

На лици Теміріза промайнуло невдоволенне. Він відповів.

— Ми дарунки приймемо, бо не приняти дарунку від приятеля, було би для него обидою. Але ми гідно віддячимося, також дарунками, бо ваші дарунки военна добича, котрої ми не заслужили собі. Ми не помагали вам. Коли ви билися, наша збруя висіла на кілках.

— Тож то. Ви були в великій скруті. Наш бей приняв вас до себе. Султан позволив беєви приняти вас. Як би ви були пішли в похід разом з нами, то добича була би більша і булаби не погибла така сила народу. Що бей скаже, що султан скаже, коли провідають, що з вашої вини вигиб цвіт татарського лицарства та що Христова віра побила віру Магомета?

Ногайці трівожно гляділи на старенького Темірeза, цікаві, чи здужає виправдати їх.

— Ми довго жили під боком Запорожців, — Темірез промо[illegible] [illegible] — Ми довгі [illegible] вкупі з ними промишляли в степах. Ми разом з ними і вами били Ляхів. Тоді ви тащили домів не таку добичу, не такий ясир. Ми від козаків зазнали богато добра. Коли ми просилися до вас, бо не хотіли спілки з Москалями, то ми беєви сказали, що проти України шаблі не підіймемо. Отже бей знає про се, що в сій війні між Україною і Польщею ми Ляхам помочи не дамо. І султан знає, що ми будемо стояти на боці. Клятьба клятьбою, отже ні бей, ні султан за се гніватися на нас не можуть і не відіймуть від нас своєї ласкавої руки.

Бачучи, що сею погрозою Темірeза не злякав, Яман змінив тактику.

— Я не прийшов сюди докоряти вам, — відповів Темірезови. — Великі наші втрати в послідним поході наповнили горечию наші серця, отже не дивуйся, що з моїх уст вихопилися гіркі слова. Вибач, як вони вразили тебе. Я знаю, що Ногайці лицарський народ. Приходимо до вас як лицарі до лицарів. Чи не зайшли до вас нині в ночи, або равком які чужинці?

— Прийшли. Вони ще й тепер в нашім аулі.

— Є з ними дівчина?

— Є й дівчина.

— Отже та дівчина, моя бранка. Ті, що з нею до вас прийшли, то злодії. Закралися до мого аула, зарізали вартівників бранки, і саму бранку вкрали, та втекли до вас. Я прийшов взяти собі бранку. Ту, що вкрали мені і ту, котру я сам дав до вас на переховання. Також прошу тебе, щоби ти видав мені тих злодіїв.

ТЕАТРАЛЬНІ ШТУКИ.

Арендар в клопоті, комедія з сільского життя в 4-ох актах (8 осіб) ..... 25 ц.

Борці за волю, драматичні ескізи сельськоог життя на 4. дії (12 осіб) ..... 35 ц.

Кара совісти, народна драма в 5. діях (20 осіб) ..... 30 ц.

Серед граду куль, або Неустрашима героїна, трагедія в 4-ох діях, в 5-ох відслонах зі співами (12 осіб) ..... 40 ц.

Султанша, сценічна картина в одній дії (7 осіб) ..... 10 ц.

Степовий гість, драма в 5-ох діях (21 осіб) ..... 40 ц.

Піймав облизня або Перекопустили, жарт на одну дію (10 осіб) ..... 20 ц.

Назар Стодоля, драма на 3 дії (5 осіб) ..... 35 ц.

Суета, комедія в 4-ох діях, І. Тобилевича ..... 40 ц.

Підгіряни, мельодрама в 3-ох діях (9 осіб) ..... 50 ц.

В домашнім затишу або Примірне подружа, сміховинка в 1-ій дії (4 особи), Жоржа Куртлін, перекл. Михайло Ценевенко ..... 20 ц.

„SVOBODA", 83 GRAND ST., JERSEY CITY, N. J.

ВЖЕ ВИЙШЛА З ДРУКУ НОВА ТЕАТРАЛЬНА ШТУКА

„З ОБІЙМІВ В ОБІЙМИ"

Сценки з червоних днів 1920 року в галицькому селі.

В сій штуці виступає 22 особи.

ЦІНА 65 ЦЕНТІВ.

Замовлення слати до:

„СВОБОДА", 83 Grand St., JERSEY CITY, N. J.

Леонід Андреєв.

КНИЖКА.

—o—

I.

Лікар приложив слухавку до нагої груди пацієнта й наслухував. Незвичайно розширене серце вдаряло неправильно й глухо об ребро, стогнало наче плакало й скреготало. То був зовсім безнадійний образ недалекої смерти. Тому лікар подумав собі в душі: „Готово", але на голос запримітив: „Мусите стерегтися зворушення. Ваше звання вимагає певно виснажуючої праці!"

— Я письменник, — відповів хорий, осміхнувся сумно й спитав:

— Скажіть, будь ласка, чи моя недуга небезпечна?

Лікар підвів спину, потер збентежено руки й сказав:

— Небезпечна як кожда недуга... пятнацять, двацять літ... усе ще можете прожити. Чи доволі вам? — жартував він і з поважання для літератури поміг хорому надягнути рукав сорочки. Лице письменника посиніло трохи, годі було напевно сказати, чи він іще молодий або вже зовсім старий. Уста його уложилися до ввічливої й неймовірної осмішки.

— Спасибі за добре слово, — сказав він і стидливо шукав очима місця на бюрку, щоби покласти гроші за лікарську пораду. Вкінці поміж чорнильницею й коробкою з олівцями найшов скромний куток. Поклав там стару, зеленаво-бліду трирублівку.

— Тепер таких банкнотів уже не видають, — подумав лікар і мимовільно зажурено похитав головою. Пять хвиль пізнійше оглядав уже иншого пацієнта. Письменник по дорозі прижмурив очи й подумав собі:

— Цікаве то, що рудоволосі весною ходять тінистою стороною, а в горяче літо соняшним боком! Лікар також рудоволосий. Колиб він був сказав: пять або десять літ — але двацять— цебто я небаром умру! Воно трохи жахливе... ба навіть дуже жахливе, але..."

Радів промінням сонця, що здавалося, молодечо сходить на землю.

II.

То був обширний рукопис. На кождій сторінці тягнулися гарні стрічки, а кожда з них була душею письменника. Побожно перелистовувала його костиста рука листки, біла їх краска кинула сніп світла на його лице. А біля нього клячала його жінка, тихо цілувала його висохлу руку й плакала.

— Не плач, дорогенька, нема чого плакати, — благав він.

— Твоє серце... а я останусь сама одна в усьому світі. Самасаміська, ах Боже!

Лагідненько погладила рука клячучу по голові.

— Глянь!... — сказав він. Сльози перешкаджали їм глядіти а листки ворушилися наче бурхливі филі перед її очима.

— Глянь! Ось тут є моє серце і воно на віки буде твоє! — говорив він шепотом. То було вельми болюче для неї, що вмираючий чоловік хотів дальше жити в своїй книжці. Все обильнійше котилися її сльози. Вона принесла живе серце, а не мертву книжку, яку всі могли читати: чужі, не знаючі любови, рівнодушні!...

III.

Його книжка пішла до друку під заголовком „Охорона використовуваних". Складачі розділили рукопис, кождий одержав свою купку, що частенько зачиналася півсловом і не мала ніякого змислу. А воно для цих людей було й неважне, бо вони ніколи не читали того що друкували! Один із них нахмарив чоло і сказав сердито: „Чортівський почерк, хай того автора і се і те!" Прислонив очи зачорненою рукою. І на лиці в нього видно було оловяний пил. Инший складач, також іще молодий — старих взагалі не було між ними — скоро наче малпа шукав потрібних черенок і бурмотів: „Ах, ти моя чорна доле, оловяна ти, як мій тягар!" На цьому кінчався текст, повторявся наівно і сумно. Звуки його пригадували вітер між осінним листям. Мовчки працювали инші складачі, кашляли і плювали темною слизю. Над кожнім із них світилася електрична лямпочка. А на стіні зарисовувалися чорні сілюети спочиваючих машин. Простягли вижидаюче чорні рамена, їх масивні постаті тиснули асфальтову долівку. Боязко тулилася до них німа темрява, повна захованої сили і енергії.

IV.

Пестрими рядами стояли книжки на полицях, лежали на землі й заповняли ще дві темні кімнати поза книгарнею. Здавалося, начеб людська душа намагалась і тиснулась на волю, бо ніяк не могла вспокоїтися в цьому царстві книжок. Сивобородий добродій гарного вигляду говорив ввічливо і чемно при телефоні, а потім злісно прошептав: „Ідіот!" і сердито викликнув, вказуючи пальцем: „Мішка, ти огидо, скільки разів мушу тебе кликати!"

Трівожно зиркнув хлопець. Сивобородий вспокоївся, посунув ногою й руками тяжкий клунок книжок, хотів піднести його. Воно йому не вдалося й пустив його на землю.

— Так, понеси це до Ігоря Івановича!

Хлопець не в силі був піднести обома руками.

— Шуруй! — крикнув господар.

З усієї сили підніс вкінці хлопець клунок і поніс його.

V.

Вдаряв клунком прохожих на хіднику. Зіпхали його на дорогу. Тут сніг уже зробився брудний і сипкий наче пісок. Тяжка купа книжок давила хлопця в спину, він заточувався сюди й туди. Візники кричали на нього. Думав над цим, як іще далеко має йти, з переляком прошибла його думка, що вже прийдеться йому згинути. Опустив тягар із плечей, глядів на нього зажурено й розплакався.

— Чого ревеш? — питалися прохожі.

Мішка плакав без упину. Гурма людей окружила його небаром і навіть не розступалася перед поліцистом, який підійшов до Мішки з шаблею й пистолем. Забрав його й клунок дорожкою на поліцію. Комендант поліційного відділу поглянув від паперів і спитав, що є з хлопцем.

— Книжки за тяжкі на його сили, ваше благородіє! — відповів поліцист.

Начальник попробував тягар клунка одною й другою рукою, посунув ногами в лякерах і почав переслухання: „Відкіля? — Хто? — Звання? — Становище?" А Мішка відповідав: „Мішка, селянський син, 12 літ, — пан післав". Поліцист підійшов до книжок, вигнув ноги взад, відітхнув глибоко, підніс клунок трошки з землі й викликнув із осміхом: „Ого!..." При цьому обгортка з пакету з одного боку відірвалась і показався заголовок книжки: „Охорона використовуваних". Урядовець прикликав хлопця — „Прочитай но, що тут написано!"

— Я не вмію читати! — була відповідь.

— Ха! ха! ха! — сміялися поліцисти. До них прилучився необголений пашпортовий урядовець; від нього заносило горівкою й цибулею. Списали протокол а Мішка поставив під ним — хрестик.

З російського переклав

М. Ценівський,

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИННА НАХОДИТИСЬ ЧАСОПИСЬ „СВОБОДА".

МІСТО В НУТРІ ВУЛЬКАНА.

То наче помисл Жіля Верна — а в дійсности є воно на антильському островці Саба. Островець цей лежить на ширині Ямайки, 10 ступнів від цього острова. Скольонізували островець Саба Голяндці в 1634 році рівночасно з недалеким островом Єт. Евстазіюс. Розговірна мова нинішнього населення островця (около 450 люда) є англійська. З вигляду ці мешканці стрункі, синьоокі, чисто британський тип. Може то потомки цих відважних філібустрів, які в 16-ому столітті вели війну під власним прапором проти Еспанії? Остров великий яких пять квадратових миль; то взагалі стрімкі, недоступні скали. Посередині вулькан високий 1300 стіп, уже не чинний в історичних часах. Нутро цього вулькана то одинока рівнина на островці Саба, який взагалі не має доріг, або бодай доріжок, якими можна би їхати. Там у челюсти вулькана є й оселя, яку мешканці гордо називають містом. І це місто має відповідну назву Боттом—пропасть. Стрімкі ступневі стежки ведуть до берега кратера, а відси майже простопадло до міста. Коли мешканці хочуть видістатися з міста на світ, то мусять лізти по стінах наче мухи по стінах горнятка. Може бути, що первісні мешканці замешкали у цьому кратері тому, що то була добра криївка. Тай сам остров дуже неприступний, не має пристані. Але зате між урядниками острова є один командант порту. А тепер найцікавійше: одинокий промисл мешканців острова — будова човнів. Увесь матеріял: дерево, (на острові Саба не росте ні одно дерево) залізо й линви спроваджують човнами (які зрештою високо цінять на цілому Антильському морі) будують у нутрі вулькану а потім віндами доставляють через беріг вулькана на побереже острова. Хоч мешканці мають гарний заробок, то їх життя на непривітному острові, на якому навіть нема жерела води лише ями дощівки, — є дуже прикре. Всетаки це мале чудо світа.

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИННА НАХОДИТИСЬ ЧАСОПИСЬ „СВОБОДА"

СУЧАСНИЙ ЯПОНСЬКИЙ ТЕАТР І ШЕКСПІР.

Цікаво, що минулого року Японці при відвідинах рідного Шекспірового місця, Стретфорд ан Евон, займали найвизначнійше місце. Головно в Англії ця обставина дуже зачудувала, а то тому, що то є виразний доказ, як дуже сучасна Японія зацікавилася найбільшим поетом світа. Мало було досі звісне, як останніми літами поступило знання літератури й драми в Японії. Сумнівалися навіть, щоби Шекспіра можна перекласти на японську мову. Тепер Шекспіра в Японії дуже багато читають, учать і в школах і по книгарнях багато продають. Найвизначнійші артисти представляли останніми літами з великим успіхом Шекспірові драми. Тому кілька літ грав „Гамлета" Кавакамі, чоловік славної Садаяко, котра рівночасно грала Офелію. Обі креації були виконані знаменито. Рівночасно инша театральна ґрупа грала „Отеля". Цю драму японські артисти може й тому дуже добре відіграли, бо трагедія любови й вбивства з причини любови є дуже близька духові справжньої японської драми. Найцікавійша була креація Саданієвого Шейльока. Садані належить до найліпших жиючих японських акторів. Садані одідичив чудові костюми Даніра. Даніро був останнім потомком славної акторської родини Даніро. Не мав наслідника, тому завіщанням оставив цілу чудову ґардеробу найліпшому японському акторови Садані. Саданієва слава росла тоді з кождим днем і нині він найліпший актор.